

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 112/11

Λουξεμβούργο, 18 Οκτωβρίου 2011

Απόφαση στην υπόθεση C-34/10
Olivier Brüstle κατά Greenpeace eV

Δεν μπορεί να κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μια μέθοδος που συνίσταται στη λήψη βλαστοκυττάρων από ανθρώπινο έμβρυο κατά το στάδιο της βλαστοκύστης, η εφαρμογή της οποίας συνεπάγεται καταστροφή του εμβρύου

Οι χρήσεις για θεραπευτικούς ή διαγνωστικούς σκοπούς που εφαρμόζονται στο έμβρυο και του είναι χρήσιμες μπορούν να κατοχυρωθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, όχι όμως οι χρήσεις για σκοπούς επιστημονικής έρευνας

Ο Oliver Brüstle είναι κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας, του οποίου την κατοχύρωση ζήτησε τον Δεκέμβριο του 1997 και το οποίο αφορά απομονωμένα και καθαρά προγονικά ¹ νευρικά ² κύτταρα που παράγονται από ανθρώπινα εμβρυϊκά βλαστοκύτταρα χρησιμοποιούμενα για τη θεραπεία νευρικών βλαβών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε ο Brüstle, έχουν ήδη πραγματοποιηθεί κλινικές εφαρμογές της εν λόγω μεθόδου, ιδίως σε ασθενείς που έχουν προσβληθεί από τη νόσο του Parkinson.

Κατόπιν αιτήματος της Greenpeace eV, το Bundespatentgericht (ομοσπονδιακό δικαστήριο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, Γερμανία) διαπίστωσε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας του Brüstle είναι άκυρο, στο μέτρο που αφορά μεθόδους παραγωγής προγονικών κυττάρων από ανθρώπινα εμβρυϊκά κύτταρα.

Το *Bundesgerichtshof* (ομοσπονδιακό δικαστήριο, Γερμανία), ενώπιον του οποίου προσέφυγε ο Brüstle, αποφάσισε να υποβάλει ενώπιον του Δικαστηρίου αίτημα ερμηνείας, μεταξύ άλλων, της έννοιας «ανθρώπινο έμβρυο» την οποία δεν ορίζει η οδηγία 98/44/EK για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων ³. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν ο αποκλεισμός της δυνατότητας κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας καλύπτει όλα τα στάδια αναπτύξεως της ανθρώπινης ζωής από τη στιγμή της γονιμοποίησης του ωαρίου ή απαιτείται η συνδρομή πρόσθετων προϋποθέσεων, όπως π.χ. η ολοκλήρωση ορισμένου σταδίου αναπτύξεως.

Στο πλαίσιο της εξετάσεως της έννοιας «ανθρώπινο έμβρυο», το Δικαστήριο τονίζει καταρχάς ότι δεν καλείται να αποφανθεί επί ζητημάτων ιατρικής ή ηθικής φύσεως, αλλά πρέπει να περιοριστεί στη νομική ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων της οδηγίας. Το πλαίσιο και ο σκοπός της οδηγίας καταδεικνύουν την πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης να αποκλείσει κάθε δυνατότητα χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας σε περιπτώσεις στις οποίες ενδέχεται να θιγεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ως εκ τούτου, κατά το Δικαστήριο, ο όρος «ανθρώπινο έμβρυο» πρέπει να νοηθεί διασταλτικώς. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο κρίνει ότι κάθε ανθρώπινο ωάριο πρέπει, ήδη από το στάδιο της γονιμοποίησής του, να θεωρείται ως «ανθρώπινο έμβρυο», εφόσον η γονιμοποίηση αυτή είναι ικανή να ενεργοποιήσει τη διαδικασία αναπτύξεως ανθρωπίνου όντος. Ως «ανθρώπινο έμβρυο» θα πρέπει επίσης να χαρακτηρίζεται το μη γονιμοποιημένο ανθρώπινο ωάριο στο οποίο έχει μεταμοσχευθεί ο πυρήνας ώριμου ανθρωπίνου κυττάρου, καθώς και το μη γονιμοποιημένο ωάριο που οδηγήθηκε σε διαίρεση και σε πολλαπλασιασμό μέσω

¹ Ως προγονικά κύτταρα νοούνται τα ανώριμα σωματικά κύτταρα τα οποία έχουν ακόμη την ικανότητα προς πολλαπλασιασμό. Τα εν λόγω προγονικά κύτταρα είναι ικανά να αναπυχθούν και να διαφοροποιηθούν σε καθορισμένα ώριμα σωματικά κύτταρα.

² Ως προγονικά νευρικά κύτταρα ορίζονται τα ανώριμα κύτταρα τα οποία είναι ικανά να σχηματίσουν ώριμα κύτταρα του νευρικού συστήματος, όπως π.χ. νευρώνες.

³ Οδηγία 98/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 1998, για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων (ΕΕ L 231, σ. 13).

παρθενογένεσως. Μολονότι οι οργανισμοί αυτοί δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο γονιμοποίησως υπό τη στενή του όρου έννοια, είναι ικανοί, λόγω της τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία τους, να ενεργοποιήσουν τον μηχανισμό αναπτύξεως ανθρωπίνου όντος όπως το έμβρυο που προκύπτει από τη γονιμοποίηση ωαρίου.

Όσον αφορά τα βλαστοκύτταρα που λαμβάνονται από ανθρώπινο έμβρυο κατά το στάδιο της βλαστοκύστης⁴ – τα οποία αφορά η καλυπτόμενη από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εφεύρεση του Brüstle – το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι στον εθνικό δικαστή απόκειται να εξακριβώσει, υπό το πρίσμα των εξελίξεων της επιστήμης, αν είναι ικανά να ενεργοποιήσουν τον μηχανισμό αναπτύξεως ανθρωπίνου όντος και αν, κατά συνέπεια, εμπίπτουν στην έννοια «ανθρώπινο έμβρυο».

Το Δικαστήριο εξετάζει, ακολούθως, το ζήτημα αν στην έννοια «χρήσεις ανθρωπίνων εμβρύων για βιομηχανικούς ή εμπορικούς σκοπούς», που δεν δύνανται να κατοχυρωθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εμπίπτει επίσης η χρήση ανθρωπίνων εμβρύων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Όσον αφορά την τελευταία αυτή χρήση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η κατοχύρωση εφευρέσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συνεπάγεται καταρχήν τη βιομηχανική και εμπορική εκμετάλλευση της εφευρέσεως. Μολονότι οι σκοποί της επιστημονικής έρευνας πρέπει να διακρίνονται από τους βιομηχανικούς ή εμπορικούς σκοπούς, η χρήση ανθρωπίνων εμβρύων για ερευνητικούς σκοπούς, ως αντικείμενο αιτήσεως χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας, δεν μπορεί να διαχωρισθεί από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αυτό καθαυτό και από τα απορρέοντα εξ αυτού δικαιώματα. Συναφώς, η χρήση ανθρωπίνων εμβρύων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, ως αντικείμενο αιτήσεως χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας, δεν μπορεί να διακριθεί από μια βιομηχανική και εμπορική εκμετάλλευση και, ως εκ τούτου, να διαφύγει του αποκλεισμού της δυνατότητας κατοχυρώσεως της εν λόγω χρήσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Το Δικαστήριο συνάγει εντέυθεν ότι η επιστημονική έρευνα που περιλαμβάνει χρήση ανθρωπίνων εμβρύων δεν εμπίπτει στην προστασία που παρέχει το δίκαιο της ευρεσιτεχνίας. Υπενθυμίζει ωστόσο ότι η δυνατότητα κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των χρήσεων ανθρωπίνων εμβρύων για βιομηχανικούς ή εμπορικούς σκοπούς δεν απαγορεύεται, βάσει της οδηγίας, όταν πρόκειται για εφευρέσεις με θεραπευτικό ή διαγνωστικό σκοπό οι οποίες εφαρμόζονται στο ανθρώπινο έμβρυο και του είναι χρήσιμες – για παράδειγμα με σκοπό την επανόρθωση τυχόν δυσμορφίας του εμβρύου και την αύξηση των πιθανοτήτων που έχει να επιβιώσει.

Τέλος, το Δικαστήριο απαντά στο ερώτημα περί της δυνατότητας κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μιας εφευρέσεως που αφορά την παραγωγή προγονικών νευρικών κυττάρων. Επισημαίνει, αφενός, ότι μια τέτοια εφεύρεση προϋποθέτει τη λήψη βλαστοκυττάρων από ανθρώπινο έμβρυο κατά το στάδιο της βλαστοκύστης και, αφετέρου, ότι η λήψη αυτή συνεπάγεται καταστροφή του εν λόγω εμβρύου. Αν δεν αποκλειόταν η κατοχύρωση μιας τέτοιας εφευρέσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στο πλαίσιο υποβολής σχετικού αιτήματος, η συνέπεια θα ήταν να μπορεί ο αιτών να αποφύγει τον αποκλεισμό της κατοχυρώσεως, διατυπώνοντας εντέχνως το αίτημά του για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι μια εφεύρεση δεν μπορεί να κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, όταν η εφαρμογή της μεθόδου που αποτελεί αντικείμενό της συνεπάγεται είτε την καταστροφή ανθρωπίνων εμβρύων, είτε τη χρήση τους ως βασικό υλικό, έστω και αν κατά την υποβολή της αιτήσεως χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας η περιγραφή της μεθόδου αυτής δεν αναφέρει, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, τη χρήση ανθρωπίνων εμβρύων.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

---

⁴ Μεταγενέστερο στάδιο εμβρυϊκής αναπτύξεως που επέρχεται σε καθορισμένη χρονική στιγμή, ήτοι πέντε ημέρες μετά τη γονιμοποίηση.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106